

**Monumentenhuis
Brabant**

**Redengevende omschrijving met waardestelling
Strijbeekseweg 33-33a te Strijbeek
Gemeente Alphen-Chaam**

Objectgegevens

Adres : Strijbeekseweg 33-33a
Postcode : 4856 AA
Plaats : Strijbeek
Kadastraal : Chaam G 1330
Oorspronkelijke functie : boerderij
Huidige functie : dubbel woonhuis
Bouwjaar : 1897

Algemeen

Bezoekdatum : 18 november 2021
Auteur : drs. Elke de Rooij
Redactie : M. van de Looi

Rapportagedatum : 15 december 2021

Monumentenhuys Brabant B.V.
Markt 9
4931 BR Geertruidenberg
www.monumentenhuysbrabant.nl
T. 0162-511833
E. info@monumentenhuysbrabant.nl

Monumentenhuys Brabant B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

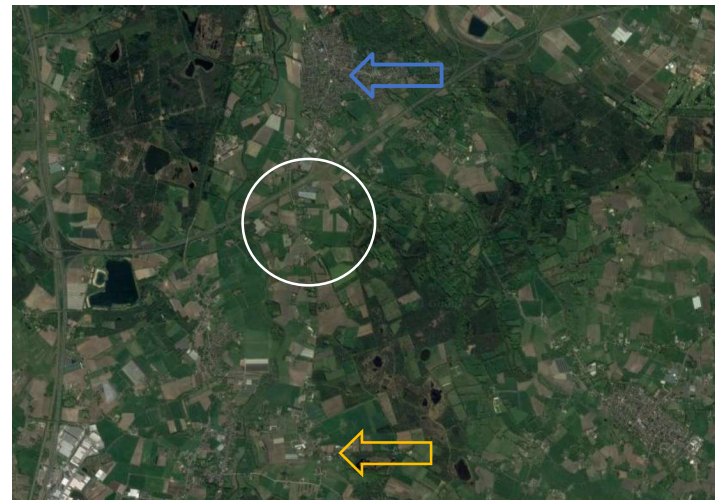
Inleiding

Deze beschrijving dient om de cultuurhistorische waarden van de voormalige boerderij aan de Strijbeekseweg 33-33a te Strijbeek vast te stellen. In de beschrijving worden de gevels met de klok mee beschreven, beginnend bij de voorgevel. De gevels worden afzonderlijk van links naar rechts beschreven. In de beschrijving worden de oorspronkelijke onderdelen en later gedane wijzigingen vermeld. De voorgevel van het pand bevindt zich aan de westzijde.

Situering, geschiedenis en hoofdvorm

Even ten zuiden van de kern Ulvenhout (gemeente Breda) en de rijksweg A58, ligt ten oosten van de doorgaande Strijbeekseweg een voormalige langgevelboerderij. De boerderij valt onder de kleine kern Strijbeek (gemeente Alphen-Chaam), dicht tegen de Belgische grens. De boerderij is met de nok parallel aan de weg gesitueerd, met de voorgevel op enkele meters afstand van de rijbaan. Strijbeekseweg 33-33a valt vandaag de dag onder de gemeente Alphen-Chaam. Tot 1997 hoorde dit gebied bij de gemeente Nieuw-Ginneken, die weer voortkwam uit de in 1942 opgeheven gemeente Ginneken en Bavel.

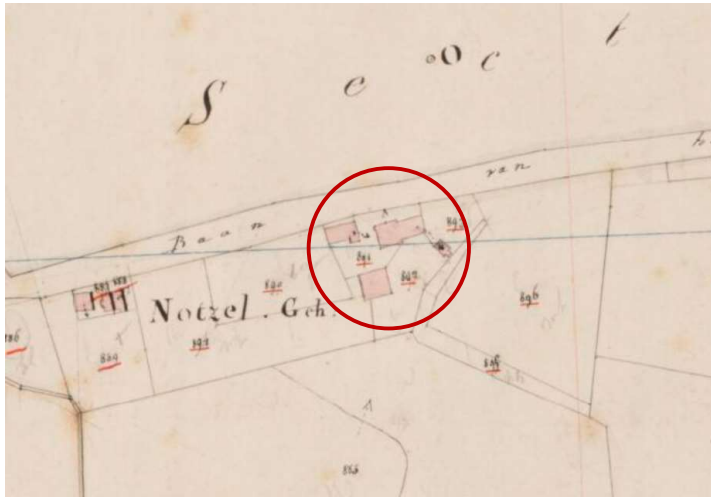
Op de eerste kadastrale kaart, het Kadastraal Minuutplan uit 1811-1832, ter plaatse opgenomen in 1827, bevindt zich op de betreffende locatie al een boerderijcomplex. Het was in bezit van Jan van Os, bouwman (agrariër) te Ginneken. De locatie werd aangeduid als het gehucht Notzel (tegenwoordig als Notsel geschreven). Naast de boerderij, die net als in de huidige situatie parallel aan de straat was gelegen, bestond het complex uit twee schuren (aan de zuidkant) en een bakhuis (aan de noordkant).

Actuele luchtfoto met in het noorden (blauwe pijl) de kern Ulvenhout, in het zuiden (gele pijl) Strijbeek en in de cirkel de locatie Strijbeekseweg 33-33a. Bron: maps.google.com

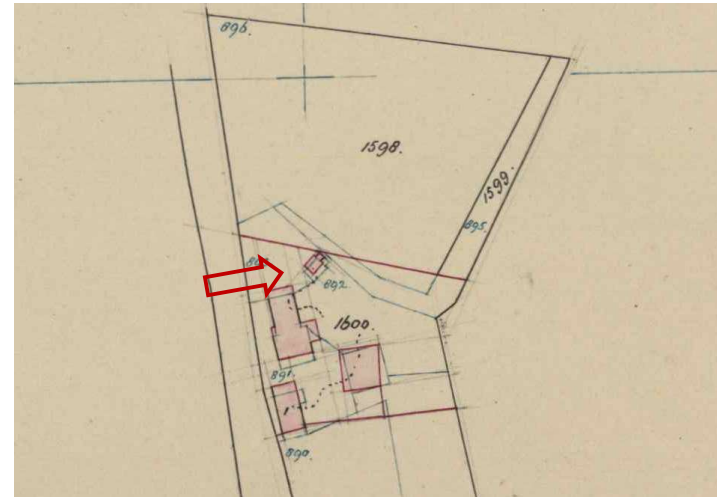

Detail van dezelfde luchtfoto. De pijl wijst de boerderij aan. Bron: maps.google.com

Kadastrale Minuutplan 1811-1832: Ginneken en Bavel, sectie E, blad 05. Het boerderijcomplex is omcirkeld. N.B. Het kaartbeeld is een kwartslag gedraaid t.o.v. de luchtfoto.
Bron: beeldbank.cultureelerfgoed.nl.

De eerstvolgende kadastrale kaart waarop het perceel werd ingemeten (en werd voorzien van een nieuw nummer) is een hulpkaart uit 1890. Het boerderijcomplex was intussen in handen van de familie Jacobs gekomen, eveneens agrariërs. Alle gebouwen werden op de kaart iets afwijkend ingetekend, maar alleen bij de boerderij lijkt sprake te zijn van een kleine uitbouw. Bij de meest zuidelijk gelegen schuur verdween juist een uitbouw. Een hulpkaart uit 1898 laat zien dat het perceel aan de zuidzijde werd toegevoegd aan het complex. Op de kaart werd bovendien een nieuwe boerderij op de plaats van de oude ingetekend. Bakhuis en schuren wijzigden niet.

Kadastrale hulpkaart, dienstjaar 1891. De pijl wijst de boerderij aan. Bron: Kadaster archiefviewer, nr. 78, perceel 1600.

Kadastrale hulpkaart, dienstjaar 1899. De pijl wijst de vernieuwde boerderij aan. Bron: Kadaster archiefviewer, nr. 86, perceel 1612.

In 1924 werd geregistreerd dat de twee schuren werden gesloopt en vernieuwd; de ene schuur kwam terug op dezelfde plaats met een grotere footprint, de schuur aan de zuidzijde verdween volledig, maar aan de achterzijde van de boerderij kwam een haaks geplaatst volume terug. Het bakhuis bleef vooralsnog in stand. Het boerderijcomplex was inmiddels in eigendom gekomen van de familie Van Nooten, een herbergiersfamilie die de boerderij mogelijk verpachtte. Het complex kwam in 1967 in bezit van de familie Van den Broek, maar al in 1939 werd door deze familie een bouwvergunning aangevraagd voor de bouw van een kippenhok. In de tweede helft van de van de twintigste eeuw werden nog meer bouwvergunningen aangevraagd die de (door)ontwikkeling van het agrarisch bedrijf illustreren. Het gaat om zaken als het oprichten, veranderen en verlengen van kippenhokken, het vernieuwen en verbouwen van schuren, en het wijzigen van de boerderij.

*Kadastrale hulpkaart, dienstjaar 1925, waarop de twee vernieuwde schuren zijn ingetekend.
Bron: Kadaster archiefviewer, nr. 146, perceel 1612.*

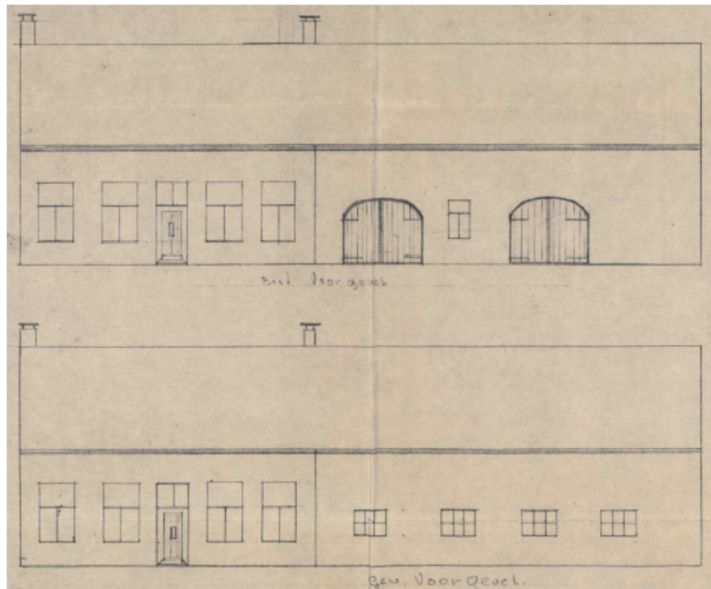
In de huidige situatie bestaat het complex uit de boerderij (1897), ten zuidoosten van de boerderij een schuur (1923), ten zuiden van de boerderij een voormalige varkensstal (1976) en ten noorden een bijgebouw waarvan de oorsprong onduidelijk is (XXB). Laatstgenoemd bijgebouw is op de plaats van het bakhuis terechtgekomen. Het haaks geplaatste bijgebouw achter de boerderij verdween ook. Als gevolg van grondige verbouwingen is bij geen van de aanwezige bijgebouwen nog sprake van cultuurhistorische waarden. De redengevende omschrijving richt zich daarom verder alleen op de boerderij.

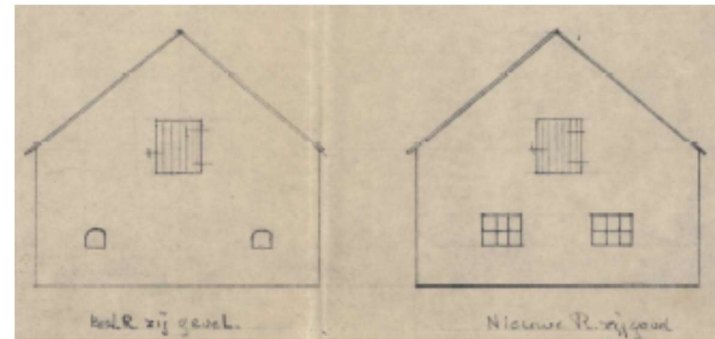
De sterk gewijzigde schuur uit 1923.

Ook de boerderij bleef niet onaangetast. In 1968 werd een vergunning aangevraagd voor het uitbreiden en veranderen van het gebouw. De bestaande toestand laat zien dat ook toen al het een en ander was gewijzigd, met name aan de ramen van het woongedeelte. In de nieuwe toestand werden de dubbele staldeuren in de voorgevel vervangen door

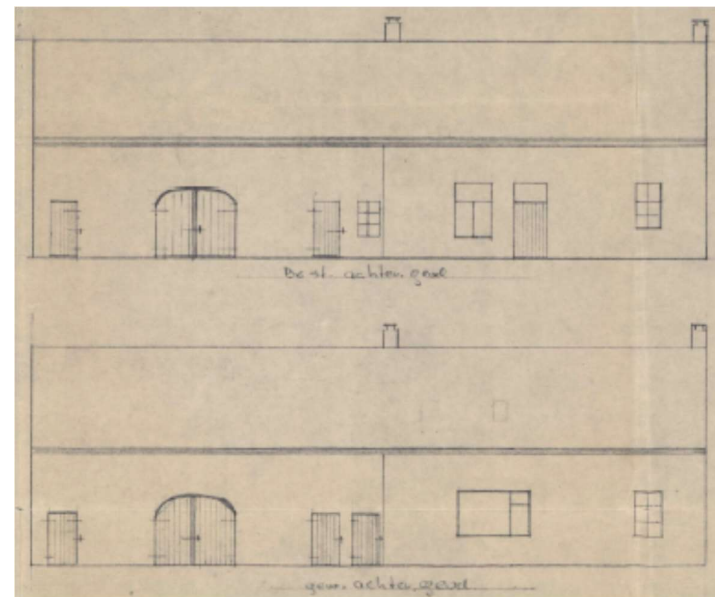
betonnen stalramen. In de rechter kopgevel werden betonnen stalramen aangebracht ter vervanging van oudere stalramen. De achtergevel van het woongedeelte werd voorzien van een doorzonraam. Binnen werden in de geut een douche en toilet gemaakt. De vermoedelijk nog oorspronkelijke indeling van het woongedeelte, met ondermeer kelder, opkamer en kastenwanden, bleef grotendeels in stand. Alleen in de woonkeuken werd de grote schouw verwijderd en een bedstede werd gesplitst in twee kastruimtes. De tekening van de kapverdieping laat zien dat in 1968 boven het woongedeelte meerdere kleine slaapkamers waren.

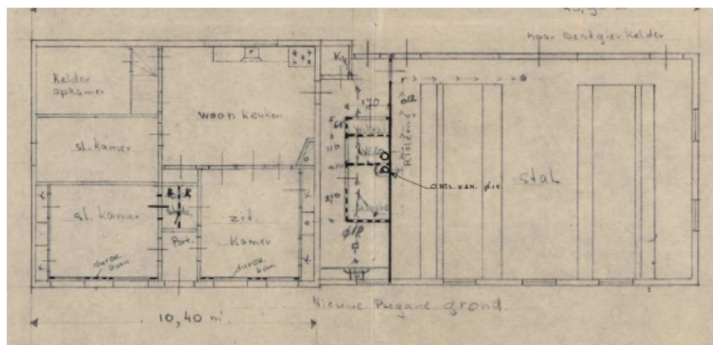
*Bestaande en gewijzigde voorgevel in 1968.
Bron: Stadsarchief Breda, bouwdossiers NWGIN, 1942-1969.*

*Bestaande en gewijzigde rechterzijgevel in 1968.
Bron: Stadsarchief Breda, bouwdossiers NWGIN, 1942-1969.*

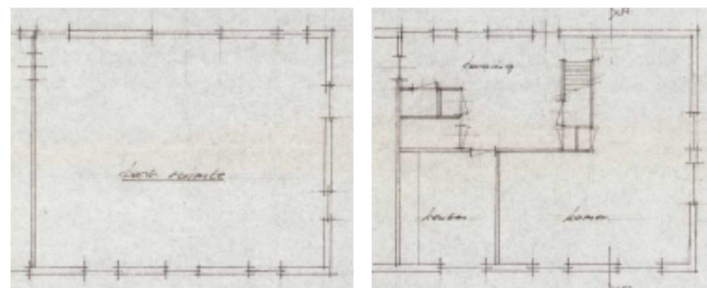
*Bestaande en gewijzigde achtergevel in 1968.
Bron: Stadsarchief Breda, bouwdossiers NWGIN, 1942-1969.*

Gewijzigde begane grond in 1968. De wijzigingen zijn duidelijk herkenbaar aan de zwarte penstreep.

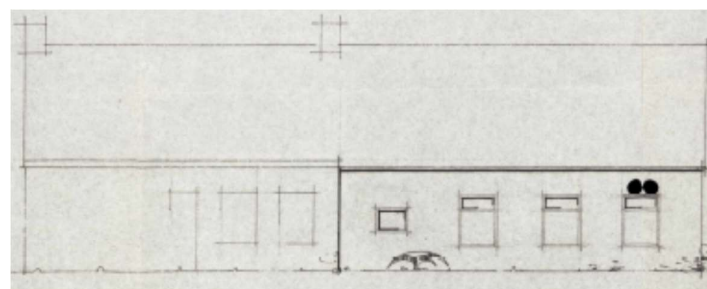
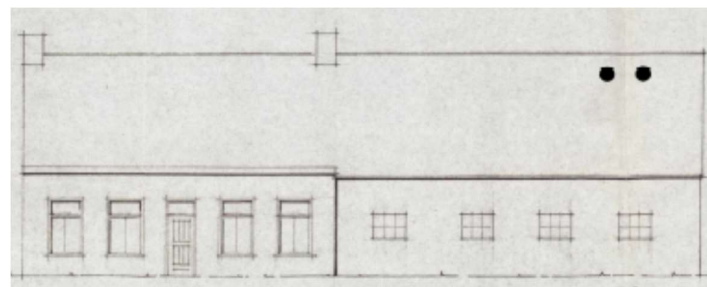
Bron: Stadsarchief Breda, bouwdoSSIers NWGIN, 1942-1969.

In 1974 werd het stalgedeelte van de boerderij verbouwd tot woonhuis. De agrarische bedrijfsvoering in de boerderij eindigde met de verbouwing. Of dit ook het geval was voor de rest voor het complex, is niet bekend. Met de verbouwing verdween uit de gevels van het bedrijfsgebied een groot aantal karakteristieke stalelementen. De betonnen stalramen die slechts 6 jaar eerder waren geplaatst werden in de voorgevel vervangen door grotere vensters. In de kopgevel werden de stalramen en een hooiluik eveneens vervangen door woonhuisvensters. Aan de achterzijde maakten een loopdeur en een dubbele staldeur plaats voor een moderne loopdeur. Eén stalraam en loopdeur bleven behouden en volgens de tekening werd een extra stalraam aan deze kant herplaatst. Binnen werd ieder spoor van de grupstal uitgewist.

Bestaande en gewijzigde begane grond in 1974.

Bron: Stadsarchief Breda, bouwdoSSIers NWGIN, 1970-1979.

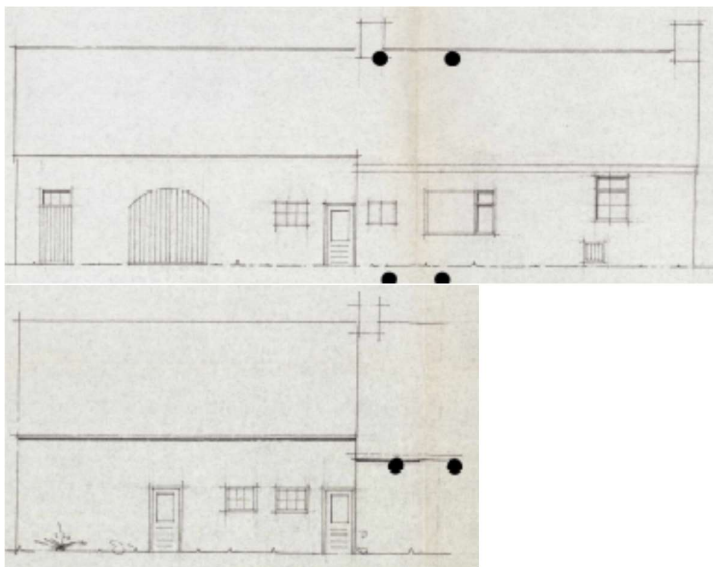

Bestaande en gewijzigde voorgevel in 1974.

Bron: Stadsarchief Breda, bouwdoSSIers NWGIN, 1970-1979.

*Bestaande en gewijzigde rechterzijgevel in 1974.
Bron: Stadsarchief Breda, bouwdoSSIers NWGIN, 1970-1979.*

*Bestaande en gewijzigde achtergevel in 1974.
Bron: Stadsarchief Breda, bouwdoSSIers NWGIN, 1970-1979.*

Ondanks de wijzigingen en de verminderde herkenbaarheid van het bedrijfsgedeelte, benoemde de provincie Noord-Brabant in 1993 de boerderij als cultuurhistorisch waardevol in het Monumenten Inventarisatie Project (MIP): ¹

*'Langgevelboerderij Langgevelboerderij
XIXd*

Bakstenen gevel met gepleisterde plint.

Gewijzigde raamindeling, met luiken. Stalgedeelte met nieuw beluikte ramen.

Zadeldak met muldenpannen.

Schuur onder zadeldak met muldenpannen.

Cultuurhistorisch belang.'

*Foto 326 uit het MIP laat de boerderij in 1991 zien.
Bron: BHIC, Wies van Leeuwen, MIP-collectie.*

¹ Cultuurhistorische Inventarisatie Noord-Brabant: Monumenten Inventarisatie Project (M.I.P.) 132, Gemeente Nieuw-Ginneken, 1993, p. 73, foto 326.

Sinds de boerderij door de provincie werd geïnventariseerd hebben er geen grote wijzigingen plaatsgevonden. De boerderij is recent in handen van nieuwe eigenaren gekomen, die met name energetische maatregelen hebben genomen. De kap is geïsoleerd aan de buitenzijde; de oorspronkelijke pannen zijn daarna teruggeplaatst. Veel ramen zijn voorzien van dubbel glas en op een aantal plaatsen zijn nieuwe puien geplaatst.

De eenlaags langgevelboerderij aan de Strijbeekseweg 33-33a is gebouwd op een rechthoekige plattegrond en opgetrokken in rode baksteen, gemetseld in kruisverband. De gevels zijn opnieuw gevoegd. De voorgevel en de rechterzijgevel zijn voorzien van een gepleisterde plint. Het gebouw wordt afgedekt door een zadeldak met blauw gesmoorde muldenpannen. Ter hoogte van de linkerzijgevel steekt een schoorsteen door de nok. De schoorsteen die de brandmuur markeert is tussen 1991 en nu verdwenen. Voor zowel het woongedeelte als het bedrijfsgedeelte zijn leilinden geplaatst. Op een foto uit 1991 stonden er alleen bij het woongedeelte linden (weliswaar niet geleid), zoals van oorsprong gebruikelijk was bij boerderijen. De bomen fungeerden als natuurlijke zonwering in de zomer, iets wat bij het bedrijfsgedeelte niet nodig was wegens het ontbreken van grote ramen. Het gaat om bomen die vermoedelijk in het laatste kwart van de twintigste eeuw zijn aangeplant.

Voorgevel (westzijde)

Links in de voorgevel heeft het woongedeelte van de boerderij een klassieke indeling, waarbij de voordeur centraal tussen vier vensters is geplaatst. De voordeur is een (vermoedelijk in 1974) vernieuwde paneeldeur met ijzeren

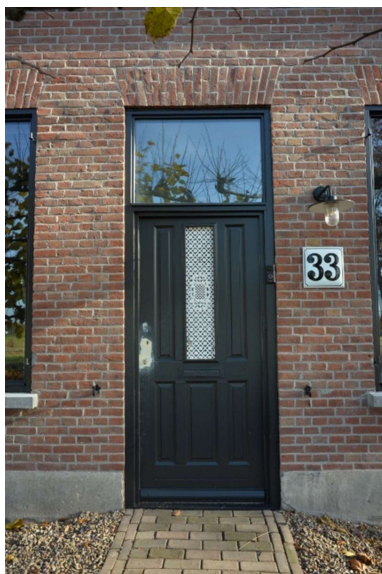
rooster en een enkelruits bovenlicht. De vensters bestaan uit de oudere kozijnen waarin recent enkelruits ramen zijn geplaatst, met onderaan een gefrijnde hardstenen lekdorpel. In de kozijnen zijn duimen opgenomen en in het metselwerk zitten wervels voor de luiken. De houten luiken waren ten tijde van de opname niet aanwezig, maar deze komen volgens mededeling van de eigenaar terug. Ieder van de vijf openingen is onder een strek geplaatst. Op de overgang van woon- naar bedrijfsgedeelte springt de gevel iets terug. In het bedrijfsgedeelte is geheel links een terracotta tegel uit de Wederopbouwperiode ingemetseld. Deze komt veel voor in de streek en werd aangebracht als dank aan Maria voor bescherming tijdens de Tweede Wereldoorlog. Op de tegel staat Maria met Kind en de tekst 'O.L.VROUW van ALTIJDDURENDE BIJSTAND BESCHERM ONS GEZIN'. In het bedrijfsgedeelte zijn de sporen van de grote staldeuren nog zichtbaar in de vorm van duimen en een gemetselde toog. De huidige openingen zijn nog hetzelfde als op de tekening uit 1974: links een kleiner raam onder een rollaag en rechts drie grote staande ramen met lekdorpeltegels, kenmerkend voor de jaren '60 en '70 van de twintigste eeuw, aan de onderzijde. Bovenaan de gevel van het bedrijfsgedeelte markeren (dubbele en enkele) smeedijzeren muurankers de plaats van de zoldervloer en de kaspanten. Onder de dakvoet is over de volle breedte een houten gootlijst aangebracht waarop een bakgoot rust. In het dakvlak liggen ter hoogte van het woongedeelte twee recente dakramen.

Voorgevel

Vensters met gefrijnde hardstenen lekdorpels

Vernieuwde voordeur

Overgang naar het bedrijfsgedeelte

Mariategel en rechts een duim van de staldeuren

Voormalig bedrijfsgedeelte waar de boog die zich boven de staldeuren bevond nog zichtbaar is; bovenaan dubbele ankers.

Linkerzijgevel (noordzijde)

De linkerzijgevel is de kopgevel van het woongedeelte. Op de begane grond bevindt zich in de huidige situatie een recente grote opening, gevuld met een groot enkelruits raam, onder een oudere en bredere rollaag. Daarboven is een oudere strek zichtbaar, waar zich voorheen een hoog geplaatst venster bevond. De verdieping bevat twee enkelruits vensters. Ter hoogte van de balklaag en gordingen zijn smeedijzeren muurankers op de gevel bevestigd. De dakrand is recent opnieuw afgesmeerd. In het midden van de top is inboetwerk zichtbaar; mogelijk was hier ooit sprake van een raam of uilengat.

Linkerzijgevel

Achtergevel (oostzijde)

Het voormalige bedrijfsgedeelte bevat links in het inboetwerk van een loopdeur een liggend enkelruits raam met luiken. Verder naar rechts is de dubbele staldeur verwijderd en in het inboetwerk een pui met deur, zijlicht en bovenlicht geplaatst, allen te dateren in de jaren '70 van de twintigste eeuw. Geheel rechts is een zesruits betonnen stalraam onder een rollaag uit 1968 behouden. Daarnaast een vernieuwde loopdeur met ruitjes, ook onder een rollaag. Het woongedeelte maakt een flinke sprong naar voren. Dit werd kadastraal ingetekend in 1925; het gaat dus om een jonger geveldeel. Het woondeel bevat van links naar rechts een klein enkelruits venster uit ca. 1970, recente tuindeuren, een oorspronkelijk opkamervenster met vernieuwd enkelruits raam voorzien van een gepleisterde en geschilderde lekdorpel en een vernieuwd enkelruits keldervenster met oorspronkelijke diefijzers, iets verzonken in een koekoek. Ieder van de openingen is onder een rollaag geplaatst. Bovenaan de gevel zijn smeedijzeren muurankers geplaatst ter hoogte van zoldervloer en spanten. Onder de dakvoet is over de volle breedte een houten gootlijst aangebracht waarop een bakgoot rust. Bij het woongedeelte is de lijst wat hoger, als een kroonlijst. In het dakvlak staat links boven het voormalige bedrijfsgedeelte een later toegevoegd vijfraams dakkapel met een lessenaardak, rechts liggen ter hoogte van het woongedeelte drie dakramen.

Achtergevel met rechts het woongedeelte

Achtergevel voormalig bedrijfsgedeelte

Opkamer- en keldervenster

Keldervenster in koekoek

Rechterzijgevel (zuidzijde)

De rechterzijgevel is de kopgevel van het voormalige bedrijfsgedeelte. Dit bevat op de begane grond twee grote enkelruits ramen en op de verdieping twee kleinere enkelruits vensters, alle voorzien van lekdorpeltegels en aangebracht in de jaren '70 van de twintigste eeuw. Tussen de vensters op de verdieping tekent zich het voormalige hooiluik af. De gemetselde toog aan de bovenzijde is nog aanwezig. Smeedijzeren muurankers laten de plaats van de balklaag en de gordingen zien. De dakrand is recent opnieuw afgesmeerd.

Rechterzijgevel

Interieur

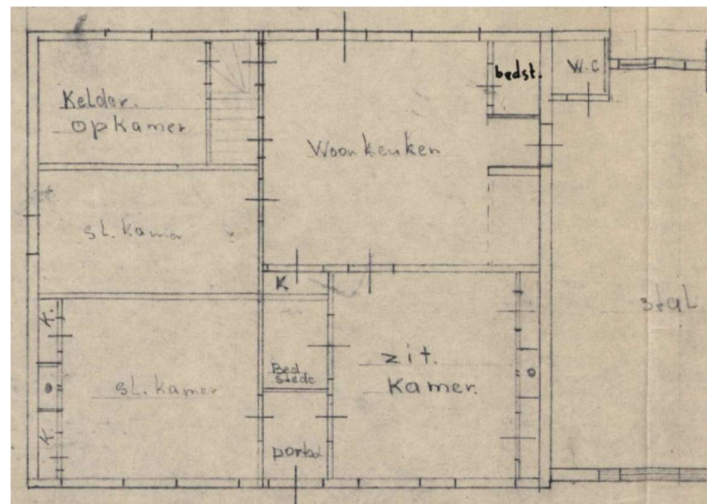
Binnen zijn verschillende onderdelen van de oorspronkelijke boerderij bewaard gebleven. De constructie van de boerderij bestaat uit dragende muren, een zoldervloer en een serie schaarspanten met twee horizontale balken. De spanten dragen de gordingen, waar bij het woongedeelte oorspronkelijk dakbeschot op ligt. Sommige spanten zijn voorzien van gehakte telmerken.

De indeling en afwerking van het voormalige stalgedeelte is, op de geut na, volledig modern. Alleen op de verdieping zijn de oude spanten nog zichtbaar. In de voormalige geut is de indeling van de sanitaire ruimtes uit 1968 bewaard gebleven. Ook is hier nog een gefrijnde hardstenen gootsteen met een bodem van crème-witte en zwarte cementtegels aanwezig. Deze dateert vermoedelijk uit de bouwtijd van de boerderij. In het woongedeelte is de oorspronkelijke indeling nog herkenbaar.

Op de tekening uit 1968 is achter de voordeur een korte gang zichtbaar met aan weerszijden deuren die uitkomen op een slaapkamer (links) en een zitkamer (rechts). Een van de twee kamers moet de 'goede kamer' zijn geweest. Beide waren voorzien van een kastenwand en schouw. Aan het einde van de gang lag een bedstede, die toegankelijk was vanuit de zitkamer. Links achterin het woongedeelte waren een kleine slaapkamer en een kelder met erboven een opkamer. Rechts de woonkeuken met bedstede en schouw.

In de huidige situatie zijn de zitkamer en de woonkeuken bij elkaar getrokken. De plek van de muur is herkenbaar in de vorm van een stalen profiel onder de balklaag op penanten van de oorspronkelijke muur. De voormalige bedstede is hier nog aanwezig en voorzien van een vloer van herlegde rode

estriken met voeg. De muur tussen de twee slaapkamers links is weggehaald, maar herkenbaar gebleven door een waarschijnlijk oorspronkelijke houten balk onder het plafond. De nog aanwezige deuren zijn de oorspronkelijke eind negentiende-eeuwse paneeldeuren in geprofileerde kozijnen. Overal op de begane grond is het oorspronkelijke balkenplafond met daarop de vloerdelen weer in het zicht gebracht. Ook kelder en opkamer zijn nog aanwezig. De kelder is voorzien van oorspronkelijke rode estriken op de vloer en later aangebrachte wandbetegeling. De kelder is voorzien van troggewelven op ijzeren profielen. Via de opkamer leidt een oorspronkelijke houten trap naar de verdieping. Daar zijn oude slaapkamerwandjes weggehaald en is nu sprake van een grote open ruimte (tot aan de brandmuur).

Plattegrond woongedeelte 1968.

Bron: Stadsarchief Breda, bouwdoSSIers NWGIN, 1942-1969.

Balkenplafond en stalen balk in de woonkeuken

Rode estriken op de vloer van de bedstede

Deur naar de gang en bedstede in de woonkeuken

Balkenplafond en houten balk in de voormalige slaapkamers

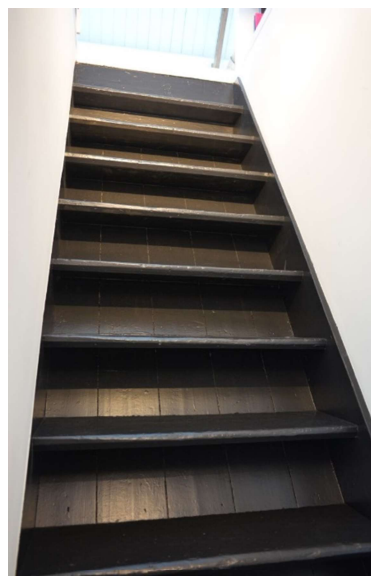
Kelder- en opkamerdeur

Troggewelven in de kelder

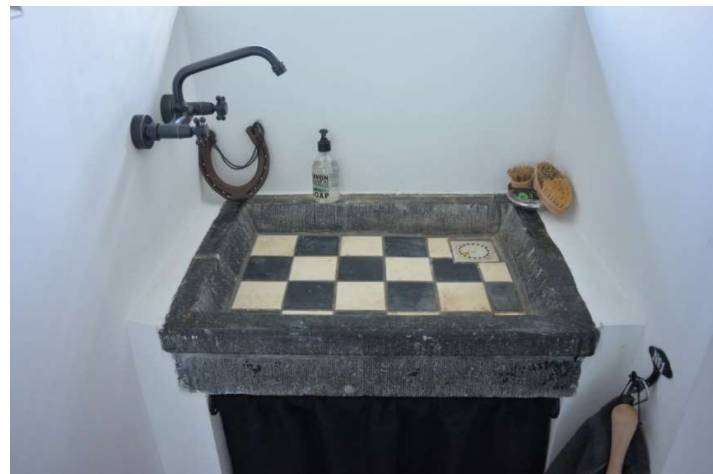
Keldervloer met rode estriken

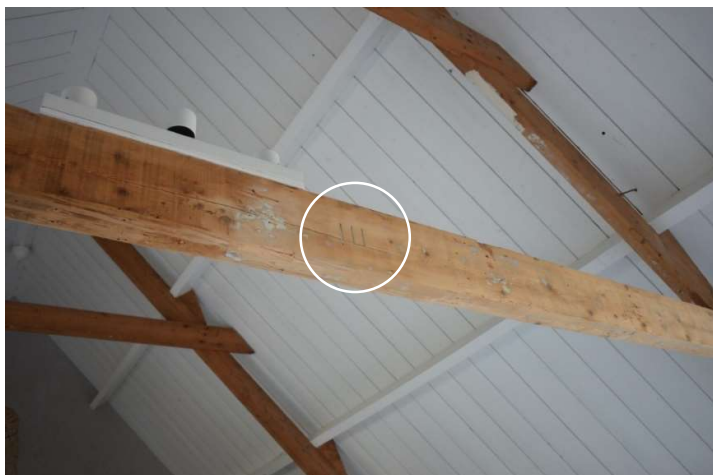
Trap van opkamer naar verdieping

Verdieping woongedeelte met schaarspanten

Gootsteen van gefrijnde hardsteen met cementtegels

Spant met telmerk III en oorspronkelijk dakbeschoot

Schaarspant in het voormalige bedrijfs gedeelte

Waardering

Deze waardering is opgesteld aan de hand van de waarderingscriteria voor de bouwkunst van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

De waardering heeft betrekking op het interieur en exterieur van de boerderij aan de Strijbeekseweg 33-33a te Strijbeek.

Cultuurhistorische waarden

De voormalige boerderij aan de Strijbeekseweg 33-33a te Strijbeek is cultuurhistorisch van belang als uitdrukking van de sociaaleconomische en agrarische ontwikkeling van het gebied tussen Ulvenhout en Strijbeek, in het bijzonder het buurtschap Notsel. Het gebouw is tevens van cultuurhistorische waarde als voorbeeld van de typologische (door)ontwikkeling van de langgevelboerderij rond 1900.

Architectuur- en kunsthistorische waarden

Het object heeft enig architectuurhistorisch belang vanwege de voor de bouwtijd en streek karakteristieke hoofdvorm, materialisering en detailleringen. De ornamentiek is sober en schaars aanwezig, hetgeen bij dergelijke boerderijen gebruikelijk was. Eveneens gebruikelijk is de bijzondere samenhang tussen interieur en exterieur, veroorzaakt door het sterk functionele karakter van de boerderij als woon- en werkplek.

Situationele en ensemblewaarden

Het pand heeft stedenbouwkundige betekenis als onderdeel van het buurtschap Notsel en vanwege de ligging aan de doorgaande weg tussen Ulvenhout en Strijbeek (en de Belgische grens). Vanwege de ligging dicht langs de doorgaande weg is er tevens sprake van beeldbepalende waarde.

Gaafheid en herkenbaarheid

De hoofdvorm van het object is gaaf bewaard gebleven. De indeling is gewijzigd, waarbij de karakteristieke tweedeling tussen woon- en bedrijfsgedeelte minder goed afleesbaar is geworden. Veel openingen zijn voorzien van een nieuwe invulling. In het voormalige bedrijfsgedeelte zijn de oorspronkelijke openingen gewijzigd ten behoeve van de extra woonfunctie die in 1974 werd toegevoegd. Dit doet afbreuk aan de gaafheid. Nadat de boerderij in 1993 als cultuurhistorisch waardevol aangemerkt in het MIP hebben er geen grote wijzigingen meer plaatsgevonden. In het interieur zijn met name in het woongedeelte oude details bewaard gebleven. De constructie is nog gaaf en de oorspronkelijke indeling van het woongedeelte is goed afleesbaar.

Zeldzaamheid

Er is geen sprake van bijzondere zeldzaamheid.